

การสร้างสรรค่านาฏศิลป์จากบทเพลงกล่อมเด็ก “จันทร์เจ้า” The Creation of a Dance from a Traditional Thai Lullaby “Chandra Chao”

ชนิษฐา บุตรไชย (Khanitha Bootchai) E-mail: khanitha.b@chandra.ac.th ^{1*}

¹สาขาวิชานาฏศิลป์และศิลปการแสดง คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
(Department of Dance and Drama, Faculty of Humanities and Social Science, Chandrakasem Rajabhat University)

*Corresponding Authors. Email: khanitha.b@chandra.ac.th

(Received: 20 February 2024 ; Revised: 13 May 2024 ; Accepted: 14 May 2024)

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงสร้างสรรค์ เรื่อง การสร้างสรรค่านาฏศิลป์จากบทเพลงกล่อมเด็ก “จันทร์เจ้า” มีวัตถุประสงค์เพื่ออนุรักษ์บทเพลงกล่อมเด็กจันทร์เจ้า แสดงคติ ความเชื่อ ค่านิยมของสังคมไทยจากรุ่นสู่รุ่นผ่านการสร้างสรรค์ผลงานด้านนาฏศิลป์ โดยมีองค์ประกอบในการสร้างสรรค์ผลงานทางด้านนาฏศิลป์ 8 ประการ อีกทั้งยังบูรณาการแนวคิดคติชนวิทยา ความหมายของพระจันทร์ วิเคราะห์และตีความเพลงกล่อมเด็กจันทร์เจ้า ผ่านกระบวนการละครแบบร่วมสร้าง (Devised Theatre) เพื่อพัฒนาบทและสร้างสรรค์การแสดงร่วมกัน โดยผ่านการสร้างสรรค์ผลงานในรูปแบบนาฏศิลป์ร่วมสมัย

ผลการวิจัยและการสร้างสรรค์ พบว่า การสร้างสรรค่านาฏศิลป์จากบทเพลงกล่อมเด็ก “จันทร์เจ้า” นี้สามารถแบ่งออกได้เป็น 8 ประเภท ได้แก่ 1) บทการแสดงซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ช่วง คือ ช่วงที่ 1 ความทรงจำวัยเยาว์ ช่วงที่ 2 วงโคจร และช่วงที่ 3 ลาจันทร์ 2) นักแสดง เป็นผู้มีความรู้และทักษะด้านศิลปะการแสดงและนาฏศิลป์ร่วมสมัย 3) ลีลานาฏศิลป์ นำเสนอผ่านการเต้นร่วมสมัย โดยได้รับแรงบันดาลใจจากเทคนิคต้นสดแบบใช้วิธีปฏิสัมพันธ์ระหว่างร่างกาย (Body Contact Improvisation) 4) เสียงและดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดง เรียบเรียงขึ้นใหม่ โดยใช้เครื่องดนตรีหลัก คือ กีตาร์ และเปียโน รวมทั้งเสียงสังเคราะห์ เสียงประกอบพิเศษ และเสียงบรรยากาศ 5) เครื่องแต่งกาย การใช้สีด้าและสีเหลืองในการออกแบบเครื่องแต่งกายช่วยเพิ่มความแตกต่างทางองค์ประกอบภาพ เพิ่มประสิทธิภาพการแสดงด้วยความลึกของสัญลักษณ์และอารมณ์ 6) อุปกรณ์ประกอบการแสดง ออกแบบโดยคำนึงถึงความสวยงาม พลั้วไหว และความรู้สึกไร้น้ำหนัก 7) แสง เลือกใช้แสงจากโพรเจกเตอร์รูปดวงจันทร์เพื่อสร้างบรรยากาศท้องฟ้าในยามค่ำคืน และ 8) พื้นที่ในการแสดง เลือกสถานที่แสดงที่มีลักษณะเป็นลานกว้าง โดยคำนึงถึงสภาพอากาศ ขนาด และความแตกต่างของพื้นที่การแสดง

คำสำคัญ: การสร้างสรรค่านาฏศิลป์; เพลงกล่อมเด็ก; จันทร์เจ้า

Abstract

The creation of a dance from the traditional Thai lullaby "Chandra Chao" aims to preserve the lullaby by expressing the mottos, beliefs, and values of Thai society through dance. There are 8 elements in the creation of the dance, integrating folklore concepts. The meaning of the moon is analyzed and interpreted through the lullaby "Chandra Chao." The Devised Theater process was used to develop scripts and create performances collaboratively, resulting in contemporary dance works.

The findings of research and creation found that the creation of a dance from the traditional Thai lullaby "Chandra Chao" can be divided into 8 elements as follows: 1) The script is divided into 3 scenes: Scene 1: Childhood Memories; Scene 2: Orbit; and Scene 3: Goodbye Moon. 2) The performers, who are knowledgeable and skilled in performing arts and contemporary dance. 3) The movement, presented through contemporary dance, is inspired by Body Contact Improvisation techniques. 4) Sound and music, newly composed using the main instruments: guitar and piano, as well as synthetic sounds, special sound effects, and atmospheric sounds. 5) Costumes, designed using black and yellow colors to create a striking and evocative visual contrast, enhancing the performance with symbolic and emotional depth. 6) Props, designed with beauty, flow, and a feeling of weightlessness in mind. 7) Lighting, chosen from a moon-shaped projector to create a night sky atmosphere. 8) The space, using criteria of climate, size, and differentiation of the performance space.

Keywords: Creative dance; Lullaby; Chandra Chao

บทนำ

เพลงกล่อมเด็กเป็นวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อและค่านิยมของคนในท้องถิ่นต่าง ๆ จากหลักฐานทางโบราณคดี มานุษยวิทยา ภาษาศาสตร์ และวัฒนธรรม บ่งบอกได้ว่าเพลงกล่อมเด็กมีทุกชาติทุกภาษาทั่วโลก สันนิษฐานว่าเพลงกล่อมเด็กมีวิวัฒนาการของเพลงมาจากการเล่านิทานให้เด็กฟังก่อนนอนในลักษณะคำกลอนหรือเป็นเพลงกล่อมซึ่งเป็นกลอนชาวบ้านไม่มีแบบแผนแน่นอน จะมีเพียงแต่สัมผัสคล้องจองถ้อยคำที่ใช้ในบางครั้งอาจจะไม่มีความหมายเนื้อเรื่องก็จะเป็นเกี่ยวกับธรรมชาติสิ่งแวดล้อมหรือเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ซึ่งสะท้อนให้เห็นความรักความห่วงใย

จันทร์เจ้าหรือจันทร์เอยจันทร์เจ้า เป็นบทเพลงกล่อมเด็กของชาวบ้านที่อยู่ทางภาคกลางของประเทศไทย ไม่ได้เป็นเพียงบทร้องสั้น ๆ ที่มีเนื้อหาเท่กล่อมเด็กเท่านั้น แต่ยังนำเรื่องราวจากธรรมชาติ หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมขณะนั้น มาแต่งขึ้นเป็นเพลงใช้ร้องกล่อมเด็ก นอกจากจะกล่าวถึงความรัก ความผูกพัน ความเอื้ออาทรของแม่ที่มีต่อลูก หรือที่ญาติผู้ใหญ่มีต่อหลานแล้ว เนื้อหาของเพลงยังสะท้อนให้เห็นภาพสังคมและวัฒนธรรมทั้งในด้านความรู้สึกนึกคิดของผู้คน ความเชื่อ และค่านิยม โดยมีเนื้อร้องดังนี้

จันทร์เอยจันทร์เจ้า ขอข้าวขอแกง ขอแหวนทองแดง ผูกมือน้องข้า
ขอช้างขอม้า ให้น้องข้าขี่ ขอเกี้ยว ให้น้องข้านั่ง
ขอเตียงตั้ง ให้น้องข้านอน ขอละคร ให้น้องข้าดู
ขอยายชู เลี้ยงน้องข้าเถิด ขอยายเกิด เลี้ยงตัวข้าเอง

บทร้องเล่นนี้มีแปลกกันไปบ้างตามท้องถิ่นหรือตามคตินิยมของผู้ร้อง เช่น บางบทเปลี่ยนข้อความตอนท้ายเป็น “ขอเกี้ยว ให้น้องข้าขี่ ขอเตียงตั้ง ให้น้องข้านอน ขอละคร ให้น้องข้าดู ขอตุ๊กตุ่มาร้องตุ๊กแก” แต่ทางจังหวัดพิษณุโลกเปลี่ยนตอนท้ายเป็น “ขอเกี้ยว ให้น้องข้าขี่ ขอยายชั่งเลี้ยงน้องข้าเถิด ขอตาเกิดตักน้ำใส่อ่างจะเข้เล่นหาง นกกระยางบินปรีอ” ฯลฯ (ส.พลายน้อย, 2543, น.69)

จากข้อมูลข้างต้น ผู้สร้างสรรค์จึงมีแนวคิดที่จะศึกษาวิจัยเชิงสร้างสรรค์เรื่อง การสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากบทเพลงกล่อมเด็ก “จันทร์เจ้า” เพื่อแสดงให้เห็นถึงคติ ความเชื่อ ค่านิยมของสังคมไทยผ่านผลงานทางด้านนาฏศิลป์ร่วมสมัย โดยศึกษาแนวคิดคติชนวิทยา ความหมายของพระจันทร์ วิเคราะห์และตีความเพลงกล่อมเด็ก

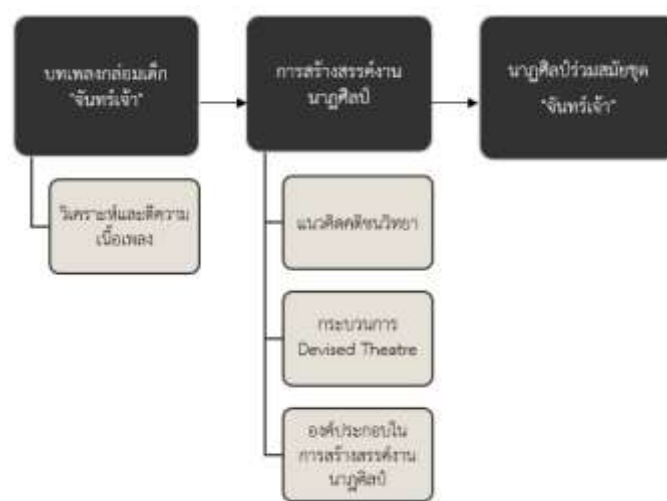
จันทร์เจ้า ผ่านกระบวนการละครแบบร่วมสร้าง (Devised Theatre) ซึ่งเป็นกระบวนการเพื่อพัฒนาการแสดง และสร้างสรรค์การแสดงระหว่างผู้สร้างสรรค์กับนักแสดง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์จากบทเพลงกล่อมเด็ก “จันทร์เจ้า”
2. เพื่อแสดงให้เห็นคติ ความเชื่อและค่านิยมของสังคมไทย ผ่านการสร้างสรรค์ผลงานทางด้านนาฏศิลป์ร่วมสมัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดกรอบแนวคิดดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

1. ศึกษาจากข้อมูลเอกสาร งานวิจัย ตำรา หนังสือ บทความวิชาการ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ ที่มีข้อมูลเกี่ยวกับความหมายและคุณค่าของเพลงกล่อมเด็ก แนวคิดเกี่ยวกับดวงจันทร์ แนวคิดคตินิยม และแนวคิดกระบวนการละครแบบร่วมสร้าง (Devised Theatre)
2. ปรัชญา ผู้เชี่ยวชาญ ที่ปรึกษาทางด้านงานสร้างสรรค์ เพื่อนำข้อมูลมาเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์ และพัฒนางานของผู้สร้างสรรค์
3. การเลือกเพลง ผู้วิจัยจัดทำเพลงเพื่อประกอบการสร้างสรรค์ผลงานจากผู้เชี่ยวชาญทางด้านดนตรี
4. การออกแบบลีลานาฏศิลป์เพื่อสื่อความหมายจากแนวคิดของผลงานสร้างสรรค์
5. การคัดเลือกนักแสดงและฝึกซ้อมนักแสดง
6. การออกแบบเครื่องแต่งกายให้สัมพันธ์กับแนวคิดของผลงานสร้างสรรค์

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์เพื่อการออกแบบสร้างสรรค์การแสดงนาฏศิลป์จากบทเพลงกล่อมเด็ก “จันทร์เจ้า” ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลทั้งที่เป็นเอกสาร และข้อมูลที่เป็นรูปภาพที่ใช้เป็นแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์ชุดนี้ โดยแนวคิดที่ใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานมีดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับความหมายและคุณค่าของเพลงกล่อมเด็ก

เพลงกล่อมเด็กเป็นบทเพลงที่ใช้ในการกล่อมเด็กให้หลับใหล สะท้อนถึงความรัก ความห่วงใย ความอบอุ่น และความรู้สึกผูกพันระหว่างพ่อแม่กับลูก สอดคล้องกับ สุกัญญา สุขฉายา (2545) ซึ่งนิยามเพลงกล่อมเด็กว่า หมายถึง เพลงที่ร้องเพื่อกล่อมให้เด็กนอนหลับได้ไวขึ้น เนื้อหาโดยทั่วไปมีความคล้ายคลึงกัน คือ กล่าวถึงภาพการณ์นอนหลับ ความรัก ความเอื้ออาทรของแม่ที่มีต่อลูก การเปรียบเทียบความรักน่าเอ็นดูของเด็ก บางครั้งนำสัตว์ที่เด็กกลัมาชู่ เป็นต้น เพลงกล่อมเด็กยังมีคุณค่าทางวัฒนธรรมและสังคม สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิต ความเชื่อ และค่านิยมของสังคมนั้น ๆ เพลงกล่อมเด็กปรากฏการใช้ในหลายวัฒนธรรมมานานหลายศตวรรษเพื่อให้ทารกสงบและปลอดภัย สร้างสภาพแวดล้อมที่สงบและปลอดภัยสำหรับการนอนหลับ เนื้อเพลงของเพลงกล่อมเด็กมักมีถ้อยคำที่อ่อนโยนและเปี่ยมด้วยความรัก แสดงถึงความรักใคร่และความมั่นใจของผู้ดูแลที่มีต่อเด็ก เพลงกล่อมเด็กมีลักษณะพิเศษ คือ ท่วงทำนองที่นุ่มนวล จังหวะ และเนื้อร้องซ้ำ ๆ ซ้ำไปซ้ำมาด้วยเสียงที่นุ่มนวลและผ่อนคลายแบบดั้งเดิม

2. แนวคิดเกี่ยวกับดวงจันทร์

ดวงจันทร์เป็นสัญลักษณ์ของความงาม ความสว่างไสว ความสมบูรณ์ ความอุดมสมบูรณ์ และความหวัง ดวงจันทร์ยังใช้เป็นตัวแทนของแม่หรือผู้ให้กำเนิด ในวัฒนธรรมไทย ดวงจันทร์มักได้รับการเชื่อมโยงกับความเชื่อทางศาสนา เช่น ความเชื่อที่ว่าดวงจันทร์เป็นที่อยู่ของเทพเจ้าหรือเทพแห่งดวงจันทร์ นอกจากนี้ ดวงจันทร์ยังมีบทบาทสำคัญในพิธีกรรมทางวัฒนธรรมและการเฉลิมฉลอง ปฏิทินจันทร์คติปรากฏใช้ในหลายสังคมเพื่อกำหนดโอกาสสำคัญ เช่น เทศกาลทางศาสนาหรืองานเกษตรกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเพาะปลูกและการเก็บเกี่ยว การเดินรำได้แสงจันทร์ พิธีกรรมทางจันทร์คติ และการชุมนุมชมดวงจันทร์เป็นการปฏิบัติทั่วไปที่เฉลิมฉลองอิทธิพลและความสำคัญของดวงจันทร์

3. แนวคิดคติชนวิทยา

คติชนวิทยาเป็นการศึกษาเกี่ยวกับวัฒนธรรมและประเพณีของกลุ่มคน โดยใช้หลักฐานจากเรื่องเล่า ตำนาน เพลง ดนตรี ศิลปะ และอื่น ๆ เพลงกล่อมเด็กเป็นรูปแบบหนึ่งของคติชนวิทยา สะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมและความเชื่อของกลุ่มคนนั้น ๆ ดังที่ มาลีหัตถ์ พรหมทัตตเวที (2554, น.234) กล่าวถึง ดวงจันทร์ในตำนานไว้ในสมัยเอลิซาเบทของอังกฤษ เชื่อกันว่ารูปรอยในดวงจันทร์เป็นรูปแม่แมดกำลังแบกไม้พินไว้บนหลังหรือรูปชายชราถือโคมไฟ ในสมัยฟื้นฟูศิลปวิทยาเรียกชายในดวงจันทร์ว่า Moonshine ซึ่งวิลเลียม เชกสเปียร์ (William Shakespeare) ได้นำไปเขียนถึง ในละครสุขนานุกรมเรื่อง A Midsummer Night's Dream ดังนี้ Ay, or else one must come in with a bush of thorns and a lantern, and say he comes to disfigure, or to present, The person of Moonshine. *A Midsummer Night's Dream* (Act 3, Scene 1)

4. แนวคิดกระบวนการละครแบบร่วมสร้าง (Devised Theatre)

กระบวนการละครแบบร่วมสร้าง (Devised Theatre) เป็นกระบวนการสร้างสรรค์การแสดงที่เน้นการมีส่วนร่วมของผู้สร้างสรรค์ทั้งหมด ตั้งแต่ผู้กำกับ นักแสดง นักออกแบบ ไปจนถึงผู้ชม กระบวนการนี้เริ่มต้นจากการหารือร่วมกันเพื่อกำหนดแนวคิดและแนวทางของการแสดง จากนั้นจึงร่วมกันพัฒนาและสร้างสรรค์การแสดงขึ้นมา โดยเน้นการทดลองและค้นหาแนวทางใหม่ ๆ ในการทำงาน สอดคล้องกับ อลิสัน ออดดี้ (Oddey, 2016, น. 4) ซึ่งกล่าวว่า Devised Theatre มีลักษณะเด่น คือ เน้นการประพันธ์ร่วมกัน โดยสมาชิกทุกคนในคณะทำงานมีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์ผลงาน วิธีการที่ครอบคลุมนี้ช่วยให้เกิดมุมมองที่หลากหลาย ส่งเสริมความรู้สึกเป็นเจ้าของและความรับผิดชอบร่วมกันระหว่างศิลปินที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ยังสนับสนุนวิธีการแบบสหสาขาวิชาชีพ โดยศิลปินจากภูมิหลังที่แตกต่างกันจะทำงานร่วมกันและนำทักษะและความเชี่ยวชาญเฉพาะของพวกเขาไปสู่กระบวนการละครแบบร่วมสร้าง (Devised Theatre) เหมาะสำหรับงานสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากบทเพลงกล่อมเด็กจันทร์เจ้า เนื่องจากเพลงกล่อมเด็กเป็นบทเพลงที่มีความหมายลึกซึ้งและสามารถตีความได้หลากหลาย การใช้

กระบวนการละครแบบร่วมสร้าง (Devised Theatre) นี้จะช่วยให้ผู้สร้างสรรค์สามารถถ่ายทอดความหมายของเพลงกล่อมเด็กออกมาได้อย่างหลากหลายแง่มุมมากขึ้น

5. แนวคิดเกี่ยวกับการหาข้อมูลภาพเพื่อการออกแบบ

ผู้ออกแบบมีหน้าที่ในการสร้างสิ่งที่เป็นนามธรรมให้ออกมาเป็นรูปธรรม กล่าวคือ นักออกแบบมีหน้าที่รังสรรค์สิ่งที่อยู่ในความคิด จินตนาการให้ออกมาเป็นภาพหรือทำให้จับต้องได้ ในการรังสรรค์การแสดงครั้งนี้ ผู้วิจัยสืบค้นข้อมูลของดวงจันทร์ทั้งที่เป็นเอกสารและรูปภาพ ดังนั้น ข้อมูลภาพ (Image Research for Design) จึงเป็นแหล่งข้อมูลและวัตถุดิบเบื้องต้นที่ช่วยให้ผู้ออกแบบสามารถสื่อสารความคิดที่อยู่ภายในให้ออกมาเป็นรูปธรรมได้ ข้อมูลรูปภาพเหล่านี้จะนำมาเป็นแนวทางเพื่อใช้ประกอบสร้างภาพบนเวที (Visualization) ดังนี้

ภาพที่ 2 ดวงจันทร์
ที่มา : Gleeson (2023)

ผู้วิจัยเลือกภาพดวงจันทร์ที่มีลักษณะส่องแสงสีเหลืองนวลสุกสว่างไสว ตัดกับฉากหลังที่เป็นท้องฟ้ายามค่ำ ค่ำ ซึ่งเป็นสีน้ำเงินอมฟ้า มีปุยเมฆสีขาวลอยละล่อง และแสงของดาวดวงเล็ก ๆ ดุจจินตนาการ ความฝันของเด็ก ๆ ซึ่งจากข้อมูลรูปภาพพระจันทร์นี้ ผู้ออกแบบสามารถเลือกภาพที่สอดคล้องกับโทนอารมณ์ของการแสดงนาฏศิลป์ และใช้เป็นแนวทางในการสร้างแสง โทนมืด และบรรยากาศโดยรวมของเวทีได้

ภาพที่ 3 วงโคจรของดวงจันทร์
ที่มา : Luamoonfull (2023)

ภาพจันทร์คติที่หลากหลาย รวมถึงภาพถ่ายระยะต่าง ๆ ของดวงจันทร์ ทิวทัศน์บนดวงจันทร์ และปรากฏการณ์บนท้องฟ้า ภาพนี้ช่วยให้ผู้ออกแบบจับภาพความสวยงามของดวงจันทร์ เช่น ความส่องสว่าง พื้นผิว และเฉดสี จากการศึกษาสัญลักษณ์ของดวงจันทร์ในบริบทต่าง ๆ ผู้ออกแบบสามารถรวมองค์ประกอบภาพเหล่านี้เข้ากับการออกแบบเวที ฉาก แสง และลีลาการเคลื่อนไหว นอกจากนี้ภาพวงโคจรของดวงจันทร์ยังสามารถสร้างแรงบันดาลใจในการออกแบบเครื่องแต่งกายและอุปกรณ์ประกอบการแสดงได้อีกด้วย องค์ประกอบต่าง ๆ เช่น พื้นผิวสี และรูปร่างที่พบในภาพดวงจันทร์สามารถตีความเป็นการออกแบบเครื่องแต่งกายที่นักแสดงสวมใส่ได้ เช่นเดียวกับอุปกรณ์ประกอบการแสดง สามารถสร้างให้คล้ายกับวัตถุบนท้องฟ้า หรือองค์ประกอบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับดวงจันทร์ซึ่งจะช่วยเสริมการเล่าเรื่องด้วยภาพของการแสดงนาฏศิลป์

ภาพที่ 4 อารมณ์และบรรยากาศในงานออกแบบสร้างสรรค์การแสดงชุด “จันทร์เจ้า”
ที่มา : Color Palettes (2023)

จากภาพที่ 4 เป็นภาพอารมณ์และบรรยากาศ (Mood and Tone) ที่ผู้วิจัยเลือกใช้เป็นคู่สีหลักและเป็นภาพแรงบันดาลใจในการออกแบบสร้างสรรค์การแสดง ผู้วิจัยเลือกใช้คู่สีเหลืองและดำในปริมาณที่เท่ากัน การใช้สีดำและสีเหลืองในการออกแบบการแสดงนาฏศิลป์ชุด “จันทร์เจ้า” นี้ช่วยเพิ่มความเปรียบต่างของภาพที่โดดเด่นและชวนให้นึกถึง นอกจากนี้ยังช่วยเสริมการแสดงด้วยสัญลักษณ์และความลึกทางอารมณ์ สีดำเป็นสีที่มักเกี่ยวข้องกับความรู้สึกกลัว ความลึก และสิ่งที่ไม่รู้จักร เป็นตัวแทนของธรรมชาติที่น่าพิศวงของดวงจันทร์ เป็นสัญลักษณ์ของท้องฟ้ายามค่ำคืนและความกว้างใหญ่ของจักรวาล ทำให้เกิดความรู้สึกน่าเกรงขามและอัศจรรย์ใจ ในบริบทของการแสดงนาฏศิลป์ชุด “จันทร์เจ้า” สีดำจะกำหนดฉากหลังของการแสดง ทำให้องค์ประกอบอื่น ๆ เปล่งประกายและโดดเด่น ในทางกลับกัน สีเหลืองแสดงถึงคุณสมบัติที่สว่างไสวและส่องสว่างของดวงจันทร์ เป็นสัญลักษณ์ของความส่องสว่าง ความอบอุ่น และการตื่นรู้ ในฐานะที่เป็นสีของแสงจันทร์ แสงสีเหลืองจะนำความรู้สึกมหัศจรรย์และไร้ตัวตนมาสู่การแสดง ช่วยเพิ่มสัมผัสแห่งมนต์เสน่ห์ กระตุ้นความรู้สึกของการอยู่ภายใต้มนต์เสน่ห์ของดวงจันทร์

องค์ประกอบในการสร้างสรรค์ผลงาน

1. รูปแบบของผลงาน

การวิจัยเรื่อง การสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากบทเพลงกล่อมเด็ก “จันทร์เจ้า” มีรูปแบบการวิจัยเชิงสร้างสรรค์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากบทเพลงกล่อมเด็ก “จันทร์เจ้า” และการบูรณาการกับ

แนวคิดคติชนวิทยา ความหมายของพระจันทร์ วิเคราะห์และตีความเพลงกล่อมเด็กจันทร์เจ้าจากท้องถิ่นภาคกลาง ตลอดจนใช้กระบวนการละครแบบร่วมสมัย (Devised Theatre) เพื่อพัฒนาบทและสร้างสรรค์การแสดงร่วมกัน ระหว่างผู้สร้างสรรค์กับนักแสดง ผ่านองค์ประกอบในการสร้างสรรค์ผลงานทางด้านนาฏศิลป์ ซึ่งมีรูปแบบของนาฏศิลป์ร่วมสมัย

ผู้วิจัยเลือกใช้ศิลปะการแสดงแบบการเต้นแบบร่วมสมัย (Contemporary Dance) เพื่อให้ถ่ายทอดความหมายของบทเพลงกล่อมเด็ก และสะท้อนภาพนักแสดง ตัวแทนภาพความทรงจำที่อบอุ่น มีความสุขในวัยเด็กของผู้คน ถ่ายทอดผ่านผลงานการแสดงนาฏศิลป์ชุด “จันทร์เจ้า”

2. บทการแสดงและดนตรี

2.1 บทการแสดง ในการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ชุด “จันทร์เจ้า” ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้า วิเคราะห์และตีความจากบทขับกล่อมไทยโบราณ “จันทร์เอ๋ยจันทร์เจ้า” พบว่า เนื้อหาส่วนใหญ่เกี่ยวกับการร้องขอความหมายของบทกลอนมักขึ้นอยู่กับสัมผัสของกลอน ดังนั้น อารมณ์โดยรวมของบทร้องจึงค่อนข้างสั้น กระชับ ไม่ต่อเนื่องเป็นเรื่องราว อีกทั้งการกล่าวถึงดวงจันทร์ ยังบ่งบอกถึงช่วงเวลาในการนำบทร้องนี้มาใช้ในการขับกล่อม ทั้งนี้ผู้ฟังหรือผู้อ่านจะสัมผัสหรือรู้สึกได้ว่า เมื่อมีดวงจันทร์ เท่ากับเวลานั้นเป็นเวลากลางคืนหรือเวลาค่ำ นอกจากนี้ ยังพบการกล่าวถึงสิ่งของมีค่า ในตัวบทเพลง ไม่ว่าจะเป็น ข้าว แกง แหวน ของเล่น แก้ว และที่นอน เป็นต้น บทการแสดงที่ถูกพัฒนาขึ้น มีดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 บทการแสดงในผลงานสร้างสรรค์ชุด “จันทร์เจ้า”

ฉาก	คำอธิบายเหตุการณ์
1	ความทรงจำวัยเยาว์ เปิดฉากด้วยภาพดวงจันทร์เต็มดวง กลุ่มนักแสดงหมู่รวม (Chorus) แทนภาพเด็กน้อย สู่ถึงช่วงเวลาวัยเด็กที่ฝันว่า อบอุ่นเยาว์ กำลังขอพรจากพระจันทร์ ทั้งยังแฝงการละเล่นหุ่นเงาจากแสงจันทร์ที่ส่องสว่างใต้เงามืดเป็นรูปสัตว์ชนิดต่าง ๆ ได้แก่ กระต่าย สุนัข และนก ในคำคืนของพระจันทร์เต็มดวง
2	วงโคจร ในฉากนี้สื่อความหมายได้ 2 ประการ ประการแรก มุมกล้องที่ถ่ายทำในมุมสูง (Bird's eye view) แสดงให้เห็นกลุ่มนักแสดงที่กำลังเคลื่อนไหวอยู่ราวกับดวงดาวที่กำลังโคจรรายล้อมดวงจันทร์ และประการที่สอง เหล่านักแสดงยังคงเป็นตัวแทนของเด็กตัวเล็ก ๆ ที่กำลังวิ่งเล่นกันอย่างสนุกสนาน จับมือ อิงแอบแนบชิดกัน สัมผัสสามัคคี ล้อมวง กลมเกลียว ดังพระจันทร์เต็มดวง
3	ลาจันทร์ ฉากสุดท้ายสื่อถึงสายสัมพันธ์อันอบอุ่นของเด็ก ๆ ที่เมื่อได้รับฟังเพลงกล่อมเด็กที่ขับกล่อมโดยผู้ใหญ่อันเป็นที่รักแล้ว ต่างนอนหลับฝันดี จวบจนแสงจากดวงจันทร์ลับทอแสงไป

2.2 ดนตรี เสียงและดนตรีในนาฏศิลป์จากบทเพลงกล่อมเด็ก “จันทร์เจ้า” มีบทบาทสำคัญในการสร้างบรรยากาศและอารมณ์ของการแสดง โดยได้รับแรงบันดาลใจจากเพลงกล่อมเด็กไทยที่สะท้อนความงดงามของวัฒนธรรมดั้งเดิม ผสมผสานการเรียบเรียงแบบร่วมสมัยและองค์ประกอบทางอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อสร้างประสบการณ์ที่เต็มไปด้วยอารมณ์และความหมาย อีกทั้งยังขยายขอบเขตของการเล่าเรื่องผ่านภาพและเสียงที่มีมิติ

ดนตรีเป็นการจัดเสียงให้เป็นระบบระเบียบคล้ายภาษาจากระบบที่ง่ายไปยาก จากเสียงเดียวเป็นหลายเสียงสลับซับซ้อนกันจนถึงขั้นศิลปะ ดนตรีที่ได้รับการพัฒนาโดยชุมชนหนึ่งชุมชนใดให้มีลักษณะเฉพาะเหมือนกับภาษาถิ่นดนตรีลักษณะนี้เรียกว่า ดนตรีท้องถิ่นหรือพื้นเมือง ต่อมาก็พัฒนาขึ้นสู่ระดับสากลคล้ายภาษาสากลซึ่งได้รับการยอมรับทั้งด้านการบรรเลงหรือการฟังอย่างแพร่หลาย กลายเป็นศิลปะร่วมหรือวัฒนธรรมร่วมในที่สุด

การออกแบบเสียงในชุดการแสดงนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อเสริมสร้างบรรยากาศและอารมณ์ โดยผสมผสานเสียงรอบข้าง ท่วงทำนองแบบนามธรรม และองค์ประกอบจังหวะซึ่งได้รับแรงบันดาลใจจากบทเพลงกล่อมเด็ก “จันทร์เจ้า” นำมาประยุกต์ให้ร่วมสมัย ผสานความเก่าเข้ากับความเป็นใหม่ได้อย่างกลมกลืน พร้อมทั้งมุ่งเน้นการนำเสนอความงามของเพลงกล่อมเด็กดั้งเดิมในรูปแบบที่ทันสมัย เพื่อตอบโจทย์การรับรู้ของผู้ชมปัจจุบัน โดยเสียงดนตรีและองค์ประกอบทุกส่วนได้รับการปรับแต่งอย่างพิถีพิถันตามหลักสุนทรียศาสตร์

การสร้างสรรคเสียงและดนตรีประกอบใช้เครื่องดนตรีหลัก คือ กีตาร์และเปียโน พร้อมการพัฒนาเสียงประกอบ เช่น เสียงสังเคราะห์ (Sound Synthesizer) และเอฟเฟกต์เสียงพิเศษ (Sound Effect) เสียงเหล่านี้ถูกออกแบบผ่านการบันทึกและตัดต่อด้วยระบบคอมพิวเตอร์ พร้อมด้วยเสียงบรรยากาศ เช่น เสียงกระซิบ เสียงลม และเสียงจากท้องฟ้า ซึ่งช่วยเพิ่มความสมจริงและเน้นอารมณ์ของการแสดง

3. ผู้แสดง

การคัดเลือกนักแสดงสำหรับการวิจัย เรื่อง การสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากบทเพลงกล่อมเด็ก “จันทร์เจ้า” ผู้วิจัยพิจารณาจากรูปแบบการแสดง และบทเพลงกล่อมเด็กจันทร์เจ้าเป็นหลักสำคัญ โดยผู้วิจัยคัดเลือกนักแสดงจากคุณสมบัติและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของการเป็นนักแสดงที่ดีและมีคุณภาพ นักแสดงจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจ และมีทักษะนาฏกรรมไทยและนาฏกรรมสากล สามารถเคลื่อนไหวร่างกายได้เป็นอย่างดี มีการแสดงออกที่หลากหลาย ตลอดจนนักแสดงต้องฝึกฝน พัฒนาทักษะ และศักยภาพตามรูปแบบของผู้วิจัยที่กำหนดให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้เล็งเห็นถึงความสำคัญในการสร้างสรรค์ผลงานทางด้านนาฏศิลป์จากบทเพลงกล่อมเด็ก “จันทร์เจ้า” ผู้วิจัยจึงดำเนินการคัดเลือกนักแสดงจากการผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจ ในลีลานาฏศิลป์ และการเคลื่อนไหวร่างกาย ตลอดจนมีทักษะการแสดงอารมณ์และความรู้สึกทางการสื่อสารการแสดงได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยคัดเลือกจากนักศึกษาสาขาวิชานาฏศิลป์และศิลปะการแสดง คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม นักศึกษาชั้นปีที่ 2 และชั้นปีที่ 4 ปีการศึกษา 2565 รวมทั้งสิ้น 7 คน

ภาพที่ 5 นักแสดงในผลงานสร้างสรรค์ชุด “จันทร์เจ้า”

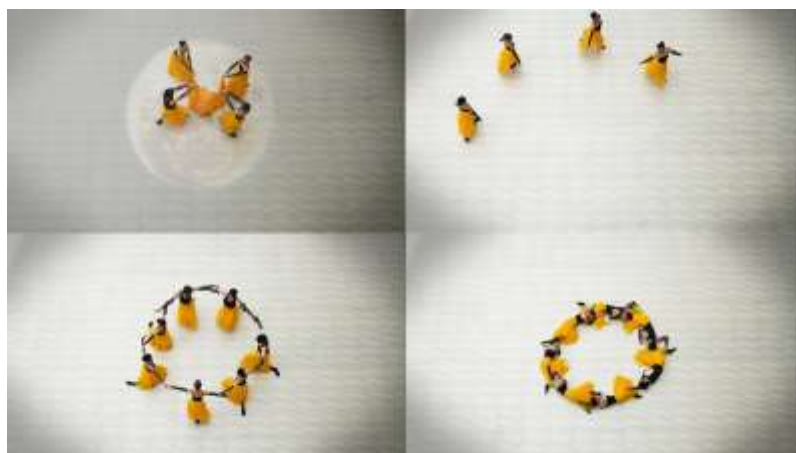
4. ลีลานาฏศิลป์

รูปแบบของท่วงท่าในการสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากบทเพลงกล่อมเด็ก “จันทร์เจ้า” เป็นการออกแบบลีลานาฏศิลป์ที่ได้รับแรงบันดาลใจจากเพลงกล่อมเด็ก ผสมผสานการเต้นรำร่วมสมัยเข้ากับแนวทางอันสร้างสรรค์ของกระบวนการทางละครแบบร่วมสร้าง (Devised Theatre) โดยมุ่งเน้นไปที่การตีความคำสำคัญ (Keyword) ซึ่งมีที่มาจากเนื้อเพลง และการตีความจากแนวคิดจิตวิทยา ซึ่งว่าด้วยเรื่องของดวงจันทร์บนท้องฟ้า ทั้งนี้ ในการฝึกซ้อม การสร้างความไว้วางใจในหมู่นักแสดงและการปรับปรุงการเชื่อมโยงเข้าหากันของนักแสดง การเรียนรู้เทคนิคต้นสดแบบใช้วิธีปฏิสัมพันธ์ระหว่างร่างกาย (Body Contact Improvisation) ซึ่งเป็นรูปแบบ

การเต้นหรือการเคลื่อนไหวที่เน้นการตอบสนองและการโต้ตอบระหว่างร่างกายของผู้แสดงสองคนหรือมากกว่า โดยใช้การสัมผัสเป็นหลัก ทั้งในด้านการสนับสนุน น้ำหนัก การเคลื่อนไหว และแรงดึงดูด เปิดให้ผู้แสดงใช้ความคิดสร้างสรรค์และปฏิสัมพันธ์กับคู่แสดงอย่างอิสระ หรือแม้กระทั่งกับบทการแสดง การผสมผสานเทคนิคการแสดงสดตามการตอบสนองของร่างกาย ซึ่งมาจากสัญชาตญาณภายในและความเชื่อมโยงกับจักรวาล ทำให้เกิดลีลานาฏศิลป์ที่มีความหลากหลาย กระบวนการที่สร้างสรรค์ครั้งนี้ได้แสดงให้เห็นถึงการทำงานร่วมกันระหว่างการเต้นรำกับศิลปะการแสดง

ภาพที่ 6 ลีลานาฏศิลป์ในผลงานสร้างสรรค์ชุด “จันทร์เจ้า” ช่วงที่ 1

ภาพที่ 7 ลีลานาฏศิลป์ในผลงานสร้างสรรค์ชุด “จันทร์เจ้า” ช่วงที่ 2

ภาพที่ 8 ลีลานาฏศิลป์ในผลงานสร้างสรรค์ชุด “จันทร์เจ้า” ช่วงที่ 3

การออกแบบลีลานาฏศิลป์ในผลงานสร้างสรรค์ชุดนี้จึงเป็นการนำเสนอท่วงท่า ลีลาการเคลื่อนไหวที่หลากหลาย รวบรวมมาจากแก่นแท้ของดวงจันทร์ ได้แก่ ความสงบ การสะท้อน และการเปลี่ยนแปลง นักแสดงใช้ท่วงท่าที่ลื่นไหล สะท้อนถึงคุณสมบัติที่ไม่มีตัวตนซึ่งมักเกี่ยวข้องกับคติของดวงจันทร์ การเคลื่อนไหวของเหล่านักแสดงโดดเด่นด้วยความสง่างาม พลั้วไหว และความรู้สึกไร้น้ำหนัก ชวนให้นึกถึงธรรมชาติของแสงจันทร์บนท้องฟ้า การเคลื่อนไหวอาจมีตั้งแต่อ่อนโยน แผ่วเบา ไปจนถึงมีพลังและแสดงออก โดยจับอารมณ์และความรู้สึกที่หลากหลายซึ่งได้รับแรงบันดาลใจจากเพลงกล่อมเด็กจันทร์เจ้า

5. เครื่องแต่งกายและอุปกรณ์ประกอบการแสดง

5.1 เครื่องแต่งกายในการสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากบทเพลงกล่อมเด็ก “จันทร์เจ้า” นำเสนอภาพเงาที่ลื่นไหลและลงตัวเมื่ออยู่หน้าฉากแสงจันทร์ และสะท้อนถึงการเคลื่อนไหวอันพลิ้วไหว สนุกสนาน ความพร้อมเพรียงของนักแสดง ในฉากที่นักแสดงเป็นตัวแทนของเด็ก ๆ หรือแม้แต่ของดวงจันทร์ ผู้วิจัยได้พัฒนาและออกแบบโครงสร้างเครื่องแต่งกายเพื่อการแสดงชุดนี้ โดยการผสมผสานระหว่างรูปแบบเครื่องแต่งกายนาฏศิลป์ร่วมสมัยกับนาฏศิลป์ไทย ทั้งนี้ในการออกแบบเครื่องแต่งกาย ผู้วิจัยมีแนวคิดและแรงบันดาลใจจากองค์ประกอบของเครื่องแต่งกายร่วมสมัยในยุคปัจจุบัน โดยปรับลดทอน รูปแบบ รูปทรง การใช้สี และการเลือกผ้าที่มีน้ำหนักบางเบา และพลิ้วไหว สวมใส่สะดวก เคลื่อนไหวร่างกายได้เหมาะสมและสอดคล้องกับการออกแบบลีลานาฏศิลป์

ภาพที่ 9 แบบร่างเครื่องแต่งกายสำหรับผลงานสร้างสรรค์ชุด “จันทร์เจ้า”

ชุดสีของเครื่องแต่งกายได้รับแรงบันดาลใจจากแนวคิดด้านอารมณ์และบรรยากาศ (Mood and Tone) ดังที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น โดยมีที่มาจากความงามของดวงจันทร์บนท้องฟ้ายามค่ำคืน ได้แก่ สีเหลือง และดำ เพื่อความเด่นชัดและกลมกลืนเมื่อนักแสดงอยู่ในความมืด เจดสีเหลืองแทนภาพความส่องสว่างของดวงจันทร์ และสีดำบรรยากาศอันเงียบสงบ มีดสนิท ผู้แสดงทั้งหมดสวมชุดเลียวทาร์ด (Leotard) หรือเสื้อกล้ามสีดำ สวมปลอกแขนสีดำที่ทำจากผ้ายัดตาข่ายผสมกากเพชรระยิบระยับ สวมถุงน่องเต็มตัวด้านในแบบหนาสีดำ และสวมทับด้วยกระโปรงที่ทำจากผ้าชีฟองสีเหลืองสด ซึ่งผู้วิจัยได้คำนึงถึงลักษณะเฉพาะตัวของตัวละคร โดยยึดหลักความเป็นกลางมาใช้เป็นโจทย์ในการออกแบบเครื่องแต่งกาย เนื่องจากตัวละครเป็นทั้งเพศชาย เพศหญิง ผู้ใหญ่ และเด็ก เครื่องแต่งกายที่ไม่แบ่งแยกเพศและวัยจึงได้รับการนำมาใช้เพื่อสร้างตัวละครและบทบาทที่ไม่ยึดติดกับบทบาททางเพศแบบดั้งเดิม ช่วยสื่อความหมาย สื่อถึงเนื้อหาของการแสดง และสร้างความรู้สึกอิสระให้แก่การแสดง

ภาพที่ 10 เครื่องแต่งกายสำหรับผลงานสร้างสรรค์ชุด “จันทร์เจ้า”

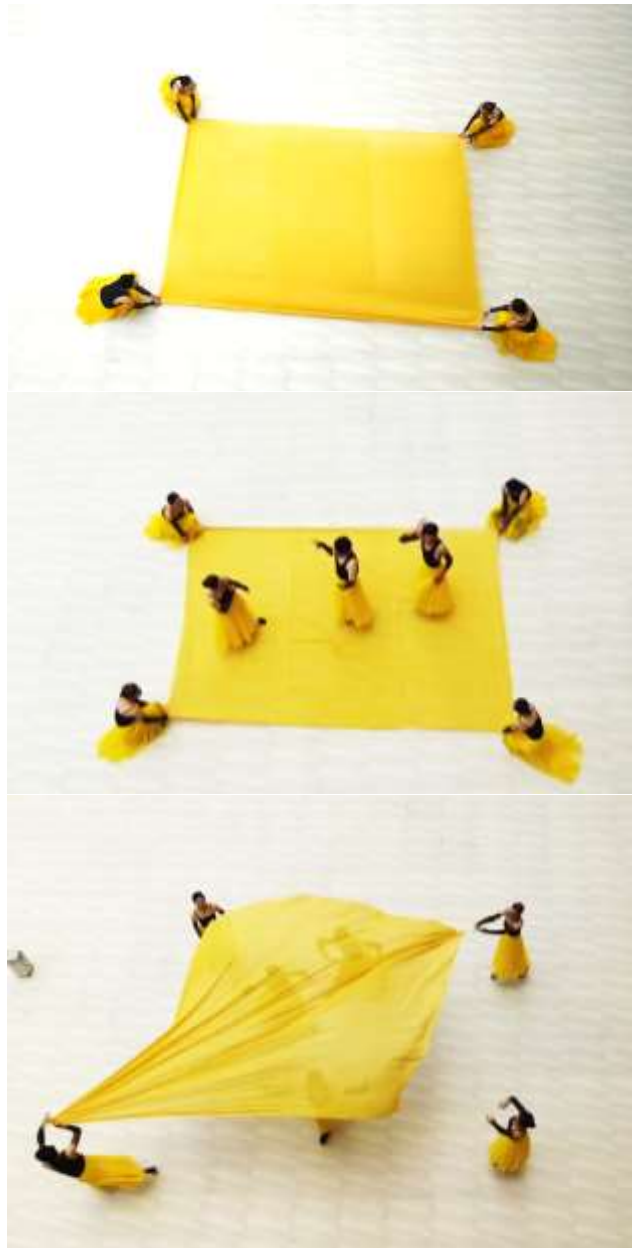
นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้ออกแบบหน้ากากที่ดัดแปลงให้มีลักษณะเพียงครึ่งหน้า โดยปิดบังบริเวณส่วนล่างของใบหน้า ประดิษฐ์ขึ้นจากผ้าโปร่งติดเลื่อม ร้อยด้วยเชือกยางยืดสีดำ คล้องบริเวณใบหู และเปิดให้เห็นเพียงดวงตาของนักแสดง เพื่อขับเน้นแก่นของเรื่องที่ผู้วิจัยตั้งใจออกแบบให้นักแสดงในการแสดงชุดนี้สามารถแทนภาพของทุกอย่างในเหตุการณ์ เช่น เด็ก ดวงจันทร์ หรือแม้กระทั่งสิ่งที่เป็นนามธรรม เช่น ความรัก ความผูกพันที่สามารถสะท้อนผ่านแววตาของนักแสดง

ภาพที่ 11 หน้ากากในผลงานสร้างสรรค์ชุด “จันทร์เจ้า”

5.2 อุปกรณ์ประกอบการแสดง

ผู้วิจัยเลือกใช้ผ้าชีฟองเป็นอุปกรณ์ประกอบการแสดง เนื่องจาก ผ้าชีฟอง (Chiffon fabric) มีคุณสมบัติน้ำหนักเบา มีความยืดหยุ่น และพลิ้วไหว ดังที่ กันตพัฒน์ จุติพรภูติวัฒน์ (การสื่อสารส่วนบุคคล, 15 สิงหาคม 2566) กล่าวว่า ผ้าชีฟองถือว่าเป็นผ้าที่นิยมใช้ในงานนาฏศิลป์มากที่สุดเนื่องจากผ้ามีความพลิ้วไหวโปร่งรับลม อีกทั้งยังสามารถย้อมสีตามใจผู้สร้างสรรค์ผลงานได้ ผู้วิจัยใช้ผ้าชีฟองสีเหลืองสดตัดเย็บเป็นรูปทรงสี่เหลี่ยมขนาดใหญ่ ธรรมชาติที่ละเอียดอ่อนและโปร่งแสงของผ้าชีฟองช่วยสร้างผลกระทบด้านสุนทรียะที่สวยงามเมื่อเคลื่อนไหวอย่างอิสระในอากาศ ผ้าชีฟองสามารถปรับรูปร่างและเปลี่ยนรูปได้เพื่อกระตุ้นอารมณ์ที่หลากหลายและช่วยเสริมการเล่าเรื่องของการแสดงนาฏศิลป์ชุดนี้ ผู้วิจัยใช้อุปกรณ์ประกอบการแสดงด้วยผ้าชีฟองได้หลากหลายวิธี เช่น การเคลื่อนไหวเป็นคลื่นและพลิ้วไหว สร้างความรู้สึกไร้น้ำหนักและอิสระ นักเต้นใช้ผ้าชีฟองเพื่อเป็นตัวแทนขององค์ประกอบต่าง ๆ เช่น ลม พระจันทร์ หรือนามธรรม ทำให้การแสดงมีสัญลักษณ์และการเล่าเรื่องเพิ่มขึ้นอีกชั้นหนึ่ง นอกจากนี้ การใช้ผ้าชีฟองเป็นอุปกรณ์ประกอบการแสดงยังช่วยเพิ่มความสวยงามตระการตาของการแสดงผ่านสีเส้นที่สดใสหรือพื้นผิวที่ละเอียดอ่อน แสงที่ตกกระทบสามารถขับเน้นความโปร่งแสงของผ้าชีฟองให้โดดเด่นยิ่งขึ้น สร้างรูปแบบภาพที่ชวนหลงใหล และเพิ่มอารมณ์และบรรยากาศของการแสดง

ภาพที่ 12 อุปกรณ์ประกอบการแสดงในผลงานสร้างสรรค์ชุด “จันทร์เจ้า”

6. ฉาก แสง และเทคนิคพิเศษ

6.1 พื้นที่การแสดงอาจแตกต่างกันไป ตั้งแต่เวทีโรงละครแบบดั้งเดิมไปจนถึงสถานที่แปลกใหม่ เช่น สถานที่กลางแจ้งหรือสถานที่เฉพาะ การเลือกพื้นที่ช่วยสร้างบรรยากาศและบรรยากาศโดยรวมของการแสดง ช่วยเพิ่มความสัมพันธ์ระหว่างนักแสดงกับผู้ชม ฉากในที่นี้อาจมีรูปแบบนามธรรม สื่อถึงภูมิประเทศบนดวงจันทร์ หรือองค์ประกอบของจักรวาลซึ่งจะทำให้ผู้ชมดื่มด่ำไปกับมนต์เสน่ห์และความพิศวง รวมไปถึงการฉายภาพหรือองค์ประกอบทิวทัศน์ ฉากแสงจันทร์ ภาพเงา ช่วยเพิ่มความลึกและมิติให้แก่พื้นที่การแสดง เสริมการเล่าเรื่องด้วยภาพได้เด่นชัดมากขึ้น โดยการฉายภาพเหล่านี้เป็นการสร้างภาพให้มีชีวิตชีวา และสามารถเปลี่ยนแปลงฉากตลอดเวลา อีกทั้งยังชวนให้นึกถึงความเป็นจันทร์ครีตอีกด้วย

ภาพที่ 13 ฉากหรือพื้นที่ในผลงานสร้างสรรค์ชุด “จันทร์เจ้า”

6.2 แสงและเทคนิคพิเศษ แสงเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเสริมบรรยากาศของเรื่องให้มีความกลมกลืนสวยงามมากขึ้น ผู้สร้างสรรค์ได้ออกแบบฉากโดยคำนึงถึงปัจจัยของแสงเป็นหลัก โดยต้องทำความเข้าใจหน้าที่และคุณสมบัติของแสงสำหรับการแสดงบนเวทีเพิ่มเติม การออกแบบแสงเป็นส่วนสำคัญในการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ชุด “จันทร์เจ้า” เนื่องจากไม่เพียงแต่ช่วยเพิ่มแง่มุมด้านภาพเท่านั้น แต่ยังทำให้อารมณ์ความรู้สึกลึกซึ้งยิ่งขึ้น ตอกย้ำสัญลักษณ์ และช่วยบอกเล่าเรื่องราว ทั้งนี้ แสงช่วยเสริมการออกแบบท่าทางรวมถึงลีลานาฏศิลป์ และองค์ประกอบการออกแบบอื่น ๆ การจัดแสงสามารถทำงานร่วมกับเครื่องแต่งกายและการออกแบบฉากเพื่อสร้างประสบการณ์การมองเห็นที่สอดคล้องกัน แสงช่วยทำให้เครื่องแต่งกายระยิบระยับ เพิ่มสีสัน หรือแม้แต่เปลี่ยนเครื่องแต่งกายทั้งหมดได้ นอกจากนี้ยังสามารถทำให้ฉากดูมีชีวิตชีวาและมีปฏิสัมพันธ์กับนักแสดงได้

ภาพที่ 14 แสงในผลงานสร้างสรรค์ชุด “จันทร์เจ้า”

ภาพที่ 15 เทคนิคการเล่นหุ่นเงาในผลงานสร้างสรรค์ชุด “จันทร์เจ้า”

ที่มาของภาพที่ 5 - 15 : ผู้วิจัย (2567)

สรุปผลการวิจัย

1. ในการสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากบทเพลงกล่อมเด็ก “จันทร์เจ้า” มุ่งองค์ความรู้ที่รับจากการสร้างสรรค์จากแนวคิดทั้งหมด 4 แนวคิด ได้แก่ 1) ความหมายและคุณค่าของเพลงกล่อมเด็ก 2) แนวคิดเกี่ยวกับดวงจันทร์ 3) แนวคิดคติชนวิทยา และ 4) แนวคิดกระบวนการละครแบบร่วมสร้าง (Devised Theatre)
2. มิตรร่วมสมัยในการสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากเพลงกล่อมเด็ก การสร้างสรรค์นาฏศิลป์ชุดนี้นำเสนอคติความเชื่อ และค่านิยมในสังคมไทยผ่านมุมมองร่วมสมัย โดยการออกแบบลีลานาฏศิลป์และดนตรีประกอบที่ได้รับแรงบันดาลใจจากเพลงกล่อมเด็ก “จันทร์เจ้า” แสดงให้เห็นถึงการผสมผสานที่ลงตัวของระหว่างการเดินร่วมสมัยกับกระบวนการทางการละครแบบร่วมสร้าง ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงมรดกทางวัฒนธรรมอันงดงาม พร้อมทั้งสร้างสรรค์การแสดงที่มีมิติใหม่

อภิปรายผลการวิจัย

1. การเชื่อมโยงระหว่างแนวคิดกับผลงานสร้างสรรค์ ผลงานนี้เกิดจากการบูรณาการแนวคิดหลากหลายด้าน ทั้งทางวัฒนธรรม ความเชื่อ และกระบวนการสร้างสรรค์งานร่วมสมัย โดยการนำความหมายและคุณค่าของเพลงกล่อมเด็กมาปรับใช้ผ่านกระบวนการทางการละครแบบร่วมสร้าง ทำให้สามารถแสดงออกถึงแนวคิดที่ซับซ้อน เช่น การตีความคติชนวิทยาเกี่ยวกับดวงจันทร์และการเคลื่อนไหวในเชิงนาฏศิลป์ร่วมสมัย
2. บทบาทของดนตรีและท่วงท่าในกระบวนการสร้างสรรค์ ดนตรีและลีลาการเต้นมีบทบาทสำคัญในการเล่าเรื่อง การสร้างบรรยากาศ และการเชื่อมโยงเนื้อหาเกี่ยวกับความรู้สึกของผู้ชม การออกแบบดนตรีที่ประกอบด้วยกีตาร์ เปียโน และเสียงประกอบพิเศษ ทำให้ผลงานมีความลึกซึ้งและมีมิติทางอารมณ์ ขณะที่การเดินร่วมสมัยที่ได้รับแรงบันดาลใจจากเพลงกล่อมเด็ก “จันทร์เจ้า” ช่วยให้การแสดงสามารถสื่อสารแนวคิดเชิงสัญลักษณ์และความเป็นนามธรรมได้อย่างลงตัว
3. คุณค่าทางวัฒนธรรมและความร่วมสมัย การสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากเพลงกล่อมเด็ก “จันทร์เจ้า” ไม่เพียงสะท้อนถึงมรดกทางวัฒนธรรมของไทย แต่ยังเป็นการเปิดพื้นที่ใหม่ในการผสมผสานระหว่างความเก่าและความใหม่ ด้วยการนำเสนอเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมแบบดั้งเดิมผ่านรูปแบบการแสดงที่ร่วมสมัย ทำให้ผลงานนี้มีความโดดเด่นและสร้างคุณค่าให้กับทั้งผู้สร้างและผู้ชม

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ควรนำผลงานวิจัยไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะการแสดงลักษณะเดียวกัน ข้อมูลจากงานวิจัยสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะการแสดงในรูปแบบต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่เพียงช่วยพัฒนากระบวนการสร้างสรรค์ แต่ยังเสริมสร้างความเข้าใจในมิติทางศิลปะและวัฒนธรรมที่หลากหลาย การนำผลการวิจัยไปปรับใช้จึงมีส่วนสำคัญในการยกระดับคุณภาพและความลึกซึ้งของงานศิลปะการแสดงในอนาคต
2. ผลงานศิลปะการแสดงแนวใหม่เกิดขึ้นจากแนวคิดและกระบวนการสร้างสรรค์ที่แปลกใหม่และแตกต่างไปจากผลงานศิลปะการแสดงแบบดั้งเดิม แนวคิดและกระบวนการสร้างสรรค์เหล่านี้อาจเกิดจากการบูรณาการและประยุกต์ใช้แนวคิดจากศาสตร์อื่น ๆ เข้าด้วยกัน เช่น แนวคิดจากศิลปะแขนงอื่น ๆ แนวคิดจากวิทยาศาสตร์ แนวคิดจากเทคโนโลยี ฯลฯ
3. การสื่อสารในการสร้างสรรค์ผลงานทางด้านนาฏศิลป์ ควรเปิดโอกาสให้ผู้ชมตีความและสื่อสารทางการแสดงได้อย่างเต็มศักยภาพ โดยหลีกเลี่ยงการขึ้นนำการแสดงมากเกินไป เพื่อไม่ให้รบกวนในการรับชมการแสดงลดลง

เอกสารอ้างอิง

- กัณฑ์พัฒน์ จุติพรภูติวัฒน์. (2566). สัมภาษณ์โดย ขนิษฐา บุตรไชย. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.
- มาลีทัต พรหมทัตตเวที. (2554). หลากหลายแง่มุมเกี่ยวกับดวงจันทร์. *วารสารราชบัณฑิตยสถาน*, 36(2), 231-244.
- ส. พลายน้อย. (2543). *จันทร์คตินิยาย* (พิมพ์ครั้งที่ 2). พิมพ์คำ.
- สุกัญญา สุธงษา. (2545). *เพลงพื้นบ้านศึกษา*. โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Color Palettes. (2023, กรกฎาคม 7). *Yellow and black*. <https://colorpalettes.net>
- Gleeson, J. (2023, กรกฎาคม 7). *Next full moon calendar*. <https://www.countryliving.com>
- Luamoonfull. (2023, กรกฎาคม 7). <https://www.instagram.com/luamoonfull>
- Oddey, A. (2016). *Devising Theatre: A Practical and Theoretical Handbook*. Routledge.